

Era dau vakauqeti na gone vuli me uasivi sara na veika era rawata

Na i vakarau oqo ni kena dikevi na nodra vuli ka na gone vuli e vakauqeti ira me ra saga me ra rawata na i vakatagedegede vinaka duadua era rawa ni rawata.

Sa rawa vei ira na gone vuli e na gauna oqo, me ra rawata na sitivikiti ni NCEA e vakaraitaki kina ni ra sa rawata vinaka (merit), se rawata vakavinaka sara (excellence) na i vakatagedegede e gadrevi. Kevaka era rawata e 50 na poidi se sivia mai na 80 na poidi e vinakati e na i vakatagedegede e vinaka sara (excellence), era sa rawata na sitivikiti ni NCEA e vinaka sara (excellence). Kevaka era rawata e 50 na poidi se sivia e na i vakatagedegede e vinaka (se veicurumaki na i vakatagedegede e vinaka kei na i vakatagedegede e vinaka sara), era sa rawata na sitivikiti ni NCEA e vinaka (merit).

Na veika tale e so me rawati

Na Curu ki na Iunivesiti (University Entrance)

E rawa na curu ki na iunivesiti kevaka e rawati na i wiliwili ni poidi e virikotori e na i ka 3 ni i vakatagedegede (level 3) ni i tuvatuva ni veika me rawati vakavuli (NQF), ka me rawa tale ga na i vakatagedegede e gadrevi e na wili vola, na vola ka vakaivola, kei na veika vakafika. E na rawa vei ira na gone era biu vuli me ra curu ki na iunivesiti ke sa rawa na veika e gadrevi oqo.

Sikolasivi (Scholarship)

E vakarautaki mai na taudaku ni koronivuli na veitarogi oqo, me rawa kina vei ira na gone ulu vinaka sara me ra vakaraitaka na ka era rawa ni rawata. E soli vei ira era rawata na veitarogi oqo na veivuke vakailavo me rawa kina ni ra la'ki tomana na nodra vuli e na koronivuli ni vuli torocake. E tiko na i wiliwili ni gone vuli e dau soli vei ira na sikolasivi e na veilesoni yadua.

Na sala me ra taura kina na gone vuli na macala ni veika era rawata

E rawa vei ira na gone vuli me ra raica kevaka sa tiko na yacadra e na i vakatagedegede e dikevi e koronivuli kei na taudaku ni koronivuli, kei na macala ni veika era rawata e koronivuli ka sa vakauti ki na NZQA, e na vanua e tabaki kina e na komipiuta na veika me baleta na NZQA (website) e na www.nzqa.govt.nz, ka dewa sara ki na i sema na Learner login.

Era na taura e na vula ko Janueri na macala ni veika era rawata e na loma ni yabaki mai na veika e dikevi ka vakarautaki e koronivuli, ka vaka

kina na veitarogi e vakarautaki mai na taudaku ni koronivuli. E wili kina na veika era rawata kei na veika era sega ni rawata.

E na vakau na macala ni veitarogi ni sikolasivi e na vula ko Feperueri.

Era na taura ko ira era biu vuli na i vola tukutuku ni veika era sa rawata e koronivuli (School Results Summary), ka na vakaraitaki kina na macala ni i vakatagedegede taucoko era tovolea, ka wili kina na veika era sega ni rawata.

E volai tu e na i vola tukutuku ni veika e rawata e dua na gone vuli (Record of Achievements – ka kilai e liu me i vola tukutuku ni veika e vulici se Record of Learning), na i vakatagedegede taucoko sara e rawata e na loma ni gauna e vuli tiko kina. E rawa ni la'ki vakuri tiko na i vola tukutuku oqo e na gauna e biu vuli kina ka la'ki rawata e so tale na i vakatagedegede vou se la'ki vuli tara na cakacaka e na vanua ni cakacaka. E na vakau vei ira na gone vuli e na i ka 13 ni yabaki ni nodra vuli tiko, na i lavelave ni i tukutuku ni veika era rawata vakavuli (Record of Achievement) e na vula ko Epereli, vata kei na sitivikiti era rawata e na yabaki e vakanadaku.

Na kena kilai e na veivanua tani

Na sitivikiti ni NCEA e i vakaraitaki ni veika e rawata e dua na gone vuli ni sa biu vuli e Niu Siladi, ka tabaki mai Pertania e na i vola me baleta na i vakatagedegede me rawa kina na curu ki na vuli torocake e vuravura raraba, ka yacana na *International Qualifications for Entry into Higher Education*. E vakayagataki na i vola oqo e na veivanua tani, e na nodra digitaki ko ira me ra curu ki na vuli torocake. Na i ka 3 ni i vakatagedegede (level 3) ni NCEA, e tautauvata kei na i vakatagedegede na A mai Igiladi (A Levels), kei na sitivikiti ni vuli e toka tale e cake mai Ositerelia (Higher School Certificate).

Ke gadrevi e so tale na i vakamacala, oqo na vanua ni veitaratara:

New Zealand Qualifications Authority
(NZQA)

P 0800 NCEAHELP se 0800 623 243

E helpdesk@nzqa.govt.nz

www.nzqa.govt.nz/ncea

Tabaki e na 2008

JULY 2008 FIJIAN

New Zealand Government

Na veika e Rawati Vakavuli e
na Veikoronivuli Vakasekeniri

Na veika e rawati vakavuli e na veikoronivuli vakasekeniri

Ni rawati na veika vakavuli e na veikoronivuli vakasekeniri e Niu Siladi e daidai, e kena i balebale:

- ni ra vakauqeti na gone vuli taucoko sara me ra yacova na i yalayala e cake ni veika era rawa ni rawata, ka me kilai na veika era rawata
- ni rawa ni ra veisautaka na veikoronivuli na veika era vakavulica me veitarogitaki, me rawa kina na veika e gadrevi vakavuli e na vanua raraba
- ni ra na taura na gone vuli e na gauna era biu vuli kina, na i vola tukutuku ni veika era sa rawata vakavuli.

Na i tuvatuva ni veika me rawati vakavuli (NQF)

Na i vakaraitaki levu duadua ni veika e rawati vakavuli e na veikoronivuli vakasekeniri e Niu Siladi, sa i koya na **Sitivikiti ni Vanua Raraba ni Veika e Rawati Vakavuli (National Certificates of Educational Achievements – NCEAs)**.

E a tekivu taurivaki na i matai, karua, kei na i katolu ni i vakatagedegede ni NCEA mai na yabaki 2002, me sosomitaka na tolu na veitarogi na School Certificate, Sixth Form Certificate, kei na Bursary. Era dau vakarautaki na gone vuli e na tolu na veitarogi oqo e na i ka 11, 12, kei na i ka 13 ni yabaki vakavuli.

E yavutaki na sitivikiti ni NCEA e na dua na i vakatagedegede sa virikotori oti tu. E kena i balebale oqo ni vakatautauvatataki na veika era vulica na gone vuli kei na i vakatagedegede e virikotori, me laurai kina na veika era kila ka rawa tale ga ni ra cakava.

Era ciqoma na i taukei ni cacacaka kei na vei-iunivesiti e Niu Siladi kei na veivanua tani na sitivikiti ni NCEA, me i vakaraitaki ni veika e rawati vakavuli e na veikoronivuli vakasekeniri ni vanua raraba.

Na tolu na i vakatagedegede ni NCEA e tiki ni i Tuvatuva ni Veika me Rawati Vakavuli (**National Qualifications Framework – NQF**), ka tiko kina e **sivia na 1,000** na mataqali sitivikiti ni vanua raraba.

E dua na i wase levu ni veikoronivuli era sa vakavulica tiko na veilesoni me rawati tale ga kina e vuqa na mataqali sitivikiti ni vanua raraba (**National Certificates**). E rawa vei ira na gone vuli me ra vulica e dua se sivia na leseni me rawa kina na National Certificate, e na gauna vata ga era vulica tiko kina na veilesoni me baleta na nodra NCEA. E rawa ni vakayagataki na poidi e rawa mai na so na leseni me vakacavari kina e dua se sivia na sitivikiti, ia na veipoidi taucoko e na vagolei ki na kena rawati na sitivikiti ni NCEA.

E rawa ni vulici e vuqa na tabana me rawa kina na Sitivikiti ni Vanua Raraba, ka wili kina na cicivaki bisinisi, teitei, sara vanua, ta waqa, vakayagataki komipiuta, kei na veiqaravi vei ira na gone. E i tekivu vinaka vei ira na gone vuli era sa kila rawa toka na ka me ra cakava ni ra sa biu vuli, na nodra vulica na leseni me rawa kina na Sitivikiti ni Vanua Raraba.

Na vuli ka e rawa ni veisautaki na kena i vakarau me baleta vakatabakidua na gone vuli

E sa qai balavu cake na nodra tiko e koronivuli na gone vuli, duidui na sala ni nodra vakavulici, ka wili kina na vuli e na taudaku ni koronivuli. Era rawa ni cicivaka na veikoronivuli e so na vuli leleka, umana vata na vakavulici ni vica na i vakatagedegede, ka veitaratara kei na veimataqali cacacaka kei na bisini e volekati ira me ra cicivaka e so na vuli, me rabailevu kina na veika e vakavulici.

E kena i balebale oqo, ni rawa ni vakavulici e na veikoronivuli taucoko na i tuvatuva ni vuli me ganiti ira yadua na gone vuli, ka solia vei ira na gone vuli taucoko na sala me rawa kina ni ra rawa ka vakavinaka e koronivuli.

Na veika e caka e na NCEA

E dikevi na veika e vulica rawa e dua na gone vuli e na kena vakayagataki na i vakatagedegede e virikotori me baleta na vanua raraba (national standards), ka vakamacalataki tu kina na mataqali kila ka e gadrevi se na uto ni veika me kilai. E rua na mataqali i vakatagedegede e virikotori – na i vakatagedegede me rawati (achievement standards) kei na i vakatagedegede ni veilesoni yadua (unit standards).

Era dikeva na qasenivuli e na veikoronivuli, se ko ira era veitauri e na vanua ni cacacaka (internal assessment) na veika e vulici e na i vakatagedegede ni veilesoni yadua. Kevaka era yacova ka rawata na gone vuli na i vakatagedegede e gadrevi, e na vakaraitaki ni ra **sa rawata** na i vakatagedegede oqori (**achieved grade**), kevaka era sega ni rawata na i vakatagedegede e gadrevi, e na vakaraitaki ni ra **sega ni rawata (not achieved)**.

Na i vakatagedegede me rawati (achievement standards) e rawa ni ra dikeva ga na qasenivuli e na veikoronivuli (internal assessment), se tauri mai na macala ni veitarogi se i vakaraitaki ni veika e caka e na loma ni yabaki (me vaka na droini), ka makataka na NZQA e na mua ni yabaki (external assessment). E dau vakayagataki ruarua na internal assessment kei na external assessment me dikevi kina na nodra vuli ka na gone vuli. Kevaka era sega ni rawata na gone vuli na i vakatagedegede e gadrevi, e na vakaraitaki ni ra **sega ni rawata (not achieved)**, ia, e na vakaraitaki ni ra sa **rawata (achieved)** – kevaka e vakarauta toka ga na ka era rawata); e na vakaraitaki ni ra sa **rawata vinaka (merit)** – kevaka e vinaka na ka era rawata); e na vakaraitaki ni ra sa **rawata vakavinaka sara (excellence)** – kevaka e uasivi sara na i vakatagedegede era rawata).

E vakatau tiko e na nodra vakaotia vakavinaka na gone vuli na dikevi ni veika era vulica.

E dau wasei vakalima ki na vitu na leseni sa vakavulici tu mai vakadede me vaka na vosa Vakavavalagi, ka duidui na kedra ulutaga se na veika me vulici kina. Era semati vata kei na veika e dodonu me vulici e Niu Siladi raraba, ka okati e na New Zealand Curriculum.

E na veigauna taucoko e rawata kina e dua na gone vuli e dua na i vakatagedegede, e na soli na kena poidi, ka kumuni tiko me yacova ni sa rawa na sitivikiti. Oqo na kena i vakaraitaki. Kevaka sa rawata e dua na gone e 80 na poidi e na i matai ni i vakatagedegede (level 1), ka wili tiko kina e 8 na poidi ni wili vola kei na vola ka vakaivola, ka 8 na poidi e na veika vakafika, e sa rawata ko koya e dua na sitivikiti ni NCEA e na i matai ni i vakatagedegede (level 1 certificate).